

τὴν αὐτὴν τῇ θερμότητι τῆς ἐκπυρώσεως ¹⁾). Ἄρα γε τὴν αὐτὴν καὶ αὐτῇ γε τῇ ψυχῇ; Τὸν Ἐβενστρείτιον, οὕτω φρονούντα, ἀνεσχεύασεν ὁ Γρύννερος, ἀποφηνάμενος, ὅτι, χωρίων τινῶν τοῦ Γαληνοῦ ἐξαιρουμένων, οὐδέποτε ἐδίδαξαν οἱ ἀρχαῖοι, ὅτι τὸ ἔμφυτον θερμὸν καὶ ἡ ψυχὴ εἶναι ταῦτον, ὅτι ὁμῶς τὸ ἔμφυτον θερμὸν εἶναι μὲν ταῦτον καὶ τὸ διατηροῦν τὴν δύναμιν τῆς ζωῆς, καὶ τῆς καρδίας σχεδὸν ἴδιον, συμφωνεῖ δὲ πάντως, κατὰ Βαλδίγγερον, (καίπερ ἐνηλλαγμένῳ τῷ ὀνόματι) πρὸς τὸ ἀλλερριανὸν ἐρεθιστὸν ἦτοι τὴν καθ' Ἀλλέρριον ἐρεθιστικότητα ²⁾).

§ 9.

Ἄλλὰ καὶ τῶν ἀρχαίων τινὲς, σαφέστερον τὴν διάνοιαν αὐτῶν ἐρμηνεύσαντες, ἀνηγόρευσαν τὴν ψυχὴν αὐτουργὸν καὶ διοικήτριαν παντὸς ὅ,τι συμβαίνει ἐν τῷ σώματι. Ὅτι μὲν τοιοῦτόν τι ἐδογματίσεν ὁ Πλάτων μαρτυρεῖται μυριαχόθεν τῶν διαλόγων αὐτοῦ ³⁾. Ἐκ τῶν ἰατρῶν δὲ ὁ Ἀθήναιος καὶ ὁ Ἀρχιγένης ἔτυχον τῆς προσηγορίας τῶν Πνευματικῶν, διότι ἐδίδαξαν, ὅτι διὰ τοῦ πνεύματος μόνου εἰς τὰ σώματα εἰσδυνομένου, ἢ τε φυσικῇ ἕξις συνέστηκέ τε καὶ κυβερνᾶται, καὶ τὰ νοσήματα ἅπαντα προκύπτουσιν, ἐκείνου (τοῦ πνεύματος) πρότερον λωβηθέντος ⁴⁾.

§ 10.

Τὰ ἀρέσκοντα τοῖς Πνευματικοῖς ἀνεκαίνισεν ἐκ τῶν νεωτέρων ὁ Στάχλιος μετὰ κρίσεως ὅσον γε ἐνῆν ὀξυτάτης τὴν ὑπὲρ ἐκείνων

¹⁾ Εἰς τοῦτο δὲ ὑψηλίσαντο οἱ ἀρχαῖοι χρησάμενοι τῷ ὄρει πυρὸς τεχνικοῦ. Οὐδαμῶς λοιπὸν ἔλαθεν αὐτοὺς ἡ τῆς ζωτικῆς θερμότητος ἀναλογία πρὸς τὴν θερμότητα τῆς ἐκπυρώσεως, ἡ ἀλαζονικῶς ἐπαινεθεῖσα ὡς εὔρημα νέον.

²⁾ Ἄρα οὐδὲ τὸ τοῦ Ἀλλερρίου Ἐρεθιστὸν εἶναι εὔρημα νεωτερικόν.

³⁾ Ὅτι ἡ μὲν ψυχὴ εἶναι αἴτιον πάντων, τὸ δὲ σῶμα οὐδὲν οὐδεμιᾶς διαθέσεως ἦτοι παθήματος αἴτιον παρέχει, δισχυρίζεται ἐν Ἐπινομ. ὅτι ἐκ τῆς ψυχῆς ἅπαντα ἀγαθὰ τε καὶ κακὰ εἰσορμῶσιν εἰς τὸ σῶμα, ἐν Χαρμίδ. ὅτι δ' ὑπὸ τῆς ψυχῆς θεραπεύεται τὸ σῶμα, ἐν Πολιτ. καὶ πολλαχοῦ ἄλλοι.

⁴⁾ Τῷ διήκοντι διὰ τῶν σωμάτων πνεύματι καὶ τὰ φυσικὰ συνεστάναι τε καὶ διοικεῖσθαι καὶ τὰ νοσήματα πάντα τούτου πρωτοπαθοῦντος γίνεσθαι (Γ' αλ. Εἰσαγωγή ἦτοι Ἰατρός).

ἀπολογία ποιησάμενος ¹⁾. Ἐτεροι δὲ, λιποτακτήσαντες ἐκ τῶν Χημικῶν καὶ τῶν Μηχανικῶν, ἠυλαβήθησαν νὰ αὐτομολήσωσι πρὸς τοὺς Πνευματικούς· ἀρκεσθέντες δὲ εἰς τὸν ὄρον τῆς Φύσεως ἢ τὸν τῆς ζωτικῆς ἀρχῆς ἢ ἄλλου τινὸς ὄντος οὐχὶ ἀρκούντως ὠρισμένου, ἔκριναν ἀσφαλέστερον νὰ παραμείνωσιν ἐν τῷ μεταιχμίῳ.

§ 11.

Καὶ ἐμαυτῷ ἴσως ἀσφαλέστερον θὰ ἦτο τὸ μιμεῖσθαι τὸν φρόνιμον ὄκνον Ἐκείνων (§ 10) μᾶλλον ἢ τὸ ἀδιεξιτήτως ἐνειλεῖσθαι εἰς τῶν Φυσιολόγων καὶ τῶν Μεταφυσικῶν τοὺς ἀκανθεῖνας· ἀλλὰ καὶ εἰλικρινῶς ὁμολογῶ, ὅτι οὐπω κατέμαθον, τίποτε ἡμῖν βούλεται τὸ δόγμα ἀνδρῶν, οἵτινες, ἀπωθούμενοι τὰ ἐπινοήματα Χημικῶν καὶ Μηχανικῶν, ἀπονέμουσι μὲν τῇ δυνάμει τῆς ζωῆς τὰ τῆς ζωτικῆς οἰκονομίας φαινόμενα, τὴν δὲ δύναμιν δὲ ἐκείνην τῆς ζωῆς ἦτοι τὴν ζωὴν αὐτὴν δὲν τολμῶσι νὰ ἀπονεύωσι τῇ ψυχῇ.

§ 12.

Διότι οἱ μὴ παντάπασιν ἄγευστοι τῆς Ὀντολογίας ἐπίστανται, ὅτι ἡ ζωὴ εἶναι οὐχὶ ὑπόστασις ²⁾, ἀλλ' ὑποστάσεώς τινος κατηγορημα καὶ δὴ οὐσιώδης ³⁾. τοῦ δὲ σώματος ἢ οὐσία ἦτοι φύσις, ⁴⁾ εἴτε τὰς ιδιότητας αὐτοῦ, εἴτε τὸν τῆς συνθέσεως τρόπον ἐξετάζει τις, φαίνεται πάνυ διάφορος αὐτῆς τῆς ζωῆς· ἀνάγκη λοιπὸν νὰ ὑπάρχη ἄλλη

¹⁾ Εἰς τοῦ Σταχλίου τὰ ἴχνη ἔπεται τὸ τοῦ Λυκείου τοῦδε σέμνωμα καὶ κόσμημα, ὃ ἐς αἰεὶ σεπτὸς μοι προκαθηγητῆς καὶ διδάσκαλος D. De Grimaud, ἀλλ' οὕτως ὥστε πολλάκις ἀποπλανώμενον τὸν καθηγεμόνα εἰς τὴν εὐθειᾶν ἐπανάγει ὁδόν.

²⁾ Ζωὴ δηλονότι καλεῖται ἡ κατάστασις ἐκείνη, δι' ἧς τελοῦνται αἱ ζωϊκαὶ λειτουργίαι, θρέψεις, αἴσθησις, κίνησις κ.λ. (Baumeister Philosoph. Definit.)· τούτου δ' ἕνεκεν δὲν εἶναι αὐτὴ ἡ ζωὴ ὑπόστασις, ἥτις δὴ ἐξ ἀνάγκης πέφυκε τοιαύτη, οἷα νὰ περιέχῃ ἐν ἑαυτῇ τὴν ἀρχὴν τῶν μεταβολῶν, καθάπερ ὠρίσατο τὴν ὑπόστασιν ὁ Λεϊβνίτιος.

³⁾ Οὐσιώδη τινὸς πράγματος καλοῦνται τὰ ἐξ ὧν σύγκειται ἡ οὐσία αὐτοῦ· οὐσία δὲ, κατὰ τὸν ὄρισμόν τοῦ Οὐολφίου, εἶναι ὅ,τι πρῶτον περὶ τοῦ ὄντος συλλαμβάνεται ἐν τῇ διανοίᾳ, καὶ ἐν ᾧ περιέχεται ὁ ἀποχρῶν λόγος δι' ὃν ἐνυπάρχουσι τὰ λοιπὰ ἐνεργεῖα ἢ δυνάμεις. (Baum. Ontol. § 56).

⁴⁾ Φύσιν καὶ Οὐσίαν ὑπολαμβάνω ὄρους συνωνύμους, παρὰ τὸ κῦρος τοῦ Οὐολφίου, διαστείλαντος αὐτοὺς λεπτότερον μᾶλλον ἢ ἀληθέστερον.

τις ὑπόστασις διάφορος τοῦ σώματος, ὑποκείμενον οὖσα τῆς ζωῆς καὶ ψυχῆ ὑφ' ἡμῶν καλουμένη.

§ 13.

Ἄλλ' ἐάν οἱ τῆς ὑποθέσεως πολέμοι ἀναγκάσωσιν ἡμᾶς νὰ ἐρμηνεύσωμεν, πότερον ἄρά γε ἡ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος ὅσον μάλιστα στενὴ αὕτη ἐπιμιξία καὶ συνάφεια τελεσιουργεῖται διὰ φυσικῆς ἐπιρροῆς, ¹⁾ ἢ ἐξ αἰτίας τυχαίας, ²⁾ ἢ κατὰ προδιατεταγμένην τινὰ ἀρμονίαν, ³⁾ αὐτοθελεῖ θὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι ἡμεῖς οὐδαμῶς καταλαμβάνομεν τὸν τρόπον τοιαύτης ἐπιμιξίας· ἀλλ' ἡ ἡμετέρα ὁμολογία οὐδαμῶς οὐδὲν ὠφελεῖ τὰς ἄλλας ὑποθέσεις, αἵτινες πιέζονται ὑπὸ πολλῶν μειζόνων δυσχερειῶν καὶ ἐλέγχονται ἀνίκανοι νὰ ἐρμηνεύσωσι τὰ πλεῖστα τῶν φαινομένων. Ἀποχρῶν δ' ἐν τοῖς τοιούτοις ὑπολαμβάνομεν τὸ ἔπεσθαι τοῖς πιθανωτέροις ἄχρις οὔθ' ἄρα γίνωσι τὰ βεβαιότερα, καὶ τὸ μὴ ἀποδειλιᾶν πρὸ δυσχερειῶν, ὧν οὐδεμία πάντως ὑπόθεσις ὑπάρχει ἀμέτοχος· διότι φαυλοτάτη τοῦ φιλοσοφεῖν μέθοδος νομίζεται ἡ ἀρχὴν ἔχουσα πᾶν ὅτιδῆποτε δὲν εἶναι δυνατόν νὰ κατανοηθῇ τίνι τρόπῳ γίνεται, εἶναι σφαλερόν.

§ 14.

Τῶν πραγμάτων οὕτω διαχειμένων, ἐξέστω ἡμῖν ἵνα τῆς τονικῆς, τῆς πεπτικῆς καὶ πασῶν τῶν ἄλλων δυνάμεων, ὅσαιδῆποτε ἀποτελοῦσι τὴν ζωϊκὴν οἰκονομίαν, προστήσωμεν ὄντι ἀπλοῦν καὶ φύσει διάφορον τοῦ σώματος (εἴτε ψυχὴν τοῦτο, εἴτε Ἀρχαῖον, εἴτε Φύσιν, εἴτε ἐνορμῶν βούλεται τις νὰ προσαγορεύσῃ), ταύτη δὲ τῇ ψυχῇ ἐπιτρέψωμεν ὅλου τοῦ σώματος τὴν κηδεμονίαν.

§ 15.

Τῆς Φύσεως ⁴⁾ καὶ αἱ ἐπιβολαὶ ἦτοι ἀπόπειραι καὶ αἱ ἐνέργειαι πᾶσαι τείνουσιν εἰς τοῦτο, ἵνα ἐκείνη διατηρῇ σῶον καὶ ἀβλαβές τὸ

¹⁾ Κατὰ τοὺς Περιπατητικοὺς καὶ τοὺς Σχολαστικούς.

²⁾ Κατὰ τοὺς περὶ τὸν Ἰακάρτιον.

³⁾ Κατὰ Λεϊβνίτιον.

⁴⁾ Τὴν ψυχὴν νοεῖται ὁ ἀναγνώστης ὑπὸ τὸ ὄνομα τῆς Φύσεως, οὔτινος παρακατιῶν θὰ ποιῶμαι χρῆσιν ὡς μᾶλλον τετριμμένου.

σῶμα, ὥπερ ἐνδέδεται· τούτου δὲ τοῦ σκοποῦ δὲν δύναται νὰ ἐπιτυγ-
χάνῃ, ἐὰν μὴ διηνεκῶς εἰς τὴν διηνεκῆ τοῦ σώματος βλάβην ἐπικουρῆ
διὰ τῆς πεπτικῆς καὶ τῆς τονικῆς δυνάμεως.

§ 16.

Ἄλλ' ἐπειδὴ αἱ δυνάμεις αὗται ὑπάρχουσιν οὕτω πως παρεσκευα-
σμένοι, ὥστε τῆς μὲν φυγοκέντροῦ καὶ τῆς κεντρομόλου, ἐξ ὧν
συνέστηκεν ἡ δύναμις ἡ τονικῆ (§ 1, 6), δὲν διατηρεῖται οὕτω διαρ-
κῶς ἢ ἰσοσταθμῆ, ὥστε νὰ μὴ ὑπερβάλωσιν ἑκατέρα τὴν ἑτέραν εὐθύς,¹⁾
εἰς δὲ τὴν πεπτικὴν οὐχὶ πάντα πείθονται, ἀλλὰ τὰ μὲν διακρούονται,
τὰ δὲ βλάπτουσι τὴν ἐνέργειαν αὐτῆς, ἡ προνοοῦσα ἑαυτῆς Φύσις διὰ
χωρίσεων καὶ ἐκκρίσεων ἀδιαλείπτων ἀκαμάτω πόνῳ πειράται νὰ
διαφυλάττῃ ἀπὸ πολυειδῶν βλαβῶν ἢτοι νόσων καὶ τῶν στερεῶν τὴν
κανονικὴν συναρμογὴν καὶ τῶν ὑγρῶν τὴν εὐκрасίαν.

§ 17.

Ἄλλὰ τοῦ σώματος τὰ μέρη καθ' ἕκαστα οὔτε νὰ ἀναρρωσθῶσιν
(§ 15), οὔτε ἀπὸ τῶν ἐπιβλαβῶν νὰ καθαρθῶσι (§ 16) θὰ ἠδύναντο,
ἂν ἡ Φύσις διὰ τῆς τονικῆς δυνάμεως μὴ προώθει πανταχῆ τοὺς
χυμοὺς, ἢ, βέλτιον εἰπεῖν, τὴν τῶν χυμῶν ἀπάντων πηγὴν, ἢτοι τὸ
αἷμα· ἐντεῦθεν ἡ τοῦ αἵματος κυκλοφορία, ἴσως οὐχὶ ἄγνωστος
τοῖς ἀρχαίοις²⁾.

¹⁾ Περὶ τῆς διαταράξεως τῶν δυνάμεων τούτων ἐφιλοσόφησε Θεάγης ὁ
Πυθαγόρειος εἰπὼν, ὅτι αἱ νόσοι γεννῶνται ἐκ τοῦ θερμότερου ἢ ψυχροτέρου καθι-
σταμένου σώματος (Διογ. Λαέρτ.)

²⁾ Ἐκ τῶν πλατωνικῶν διαλόγων μεταγράφω ἐνθάδε χωρίον τοῦ Τιμαίου,
οὐχὶ ὅπως ἀποδείξω ἴδιαν τοῖς ἀρχαίοις τὴν γνῶσιν τῆς τοῦ αἵματος κυκλοφορίας,
ἣν πλεῖστοι δὴ καὶ σοφώτατοι τῶν καθ' ἡμᾶς ἐφιλοτιμήθησαν νὰ διεκδικήσωσιν
ἐκεῖνοις, ἀλλ' ὅπως ἀναμνήσω, ὅτι περίσκεψις ἀπαιτεῖται μεγάλη, ὡσάκις τὰ τῆς
σεμνῆς ἀρχαιότητος δόγματα πρόκειται νὰ διατιμῶνται ἐκ τῆς γνώμης τῶν νῦν
ἐρμηνευτῶν· «Τὴν δὲ δὴ καρδίαν ἅμα τῶν φλεβῶν καὶ πηγὴν τοῦ περιφερομένου
«κατὰ πάντα τὰ μέλη σφοδρῶς αἵματος»· τὸ ἐλληνικὸν τοῦτο κείμενον μετήνεγκεν
εἰς τὴν λατινικὴν ὁ ἐρμηνευτῆς ὧδε· «*cor vero venarum originem fontemque
sanguinis per omne corpus impetu quodam manantis*». Ἡ τοῦ αἵματος
κυκλοφορία, ἀρχούτως διὰ τῶν ὄρων ἐκεῖνων δεδηλωμένη, δὲν θὰ ἠμφεσβητεῖται,

§ 18.

Τοῦ δὲ ἀνθρωπίνου σώματος κύριοι χυμοί, παρὰ τὸ αἷμα, ἢ ὀρθότερον εἰπεῖν, παρὰ τὴν ἐρυθρὰν τοῦ αἵματος μερίδα, εἶναι ἡ χολή καὶ τὸ φλέγμα ἦτοι ὁ ὀρρός. Τὴν ὑπαρξίν τῆς καθ' Ἱπποκράτην ¹⁾ μελαίνης χολῆς οἱ μὲν ἀρνοῦνται, οἱ δὲ ὁμολογοῦσιν. Ὁ Γαληνὸς, ἥκιστα ἑαυτῷ ἀκόλουθος, βεβαιοῖ, ὅτι εἶναι ἐντονωτέρα τις ἑτεροίωσις τῆς χολῆς, ἐφ' ᾗ καὶ ἀνευρίσκεται ἐν νοσηρᾷ μόνον καταστάσει. Ὁ δὲ Ἀβικέννας ὑπολαμβάνει αὐτὴν παραφυάδα οὐ μόνον τῆς χολῆς ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ τοῦ φλέγματος ἐκφύλου καὶ ἐξηλλαγμένου· τούτῳ δὲ συμφωνεῖ ὁ Πικύερος, διατεινόμενος, ὅτι καὶ ὁ Ἱπποκράτης διὰ τοῦ ὄρου μελαίνης χολῆς νοεῖ αὐτὸν τὸν ὀρρὸν ἦτοι τὸ λεπτότατον τοῦ φλέγματος μέρος ²⁾.

Τοῦ σοφωτάτου προκαθηγητοῦ τὴν γνώμην, καθ' ἣν ἡ μέλαινα χολή σύγκειται ἐκ τῆς χολῆς, ἣν ὑποδέχεται ἐν τῇ τάξει τῶν ὠρίων, καὶ ἐκ τοῦ φλέγματος, οὗ προηγεῖται, οὔτε νὰ ἐπιδοκιμάσω δύναμαι οὔτε νὰ ἀποδοκιμάσω, ἄχρις οὗ προέλθωσιν εἰς φῶς τὰ ἐπὶ τῆς μελαίνης χολῆς τῶν ἀρχαίων ὑπομνήματα, πάλαι μὲν οὐχὶ ἀρκούντως ἐκπεπονημένα, ἄρτι δὲ στεφανωθέντα ὑπὸ τῆς ἐν Παρισίοις Βασιλικῆς Ἑταιρείας.

§ 19.

Οὗτοι λοιπὸν εἶναι οἱ χυμοί, δι' οὓς τοῦ ἀνθρώπου τὸ σῶμα νοσεῖ καὶ ὑγιαίνει· καὶ ἵνα λαλήσω τῷ στρογγύλῳ τοῦ Ἱπποκράτους στόματι

ἂν ὁ ἐρμηνευτὴς ἐφαίνετό πως ἀκριβέστερος· οὐδεὶς οὐδέποτε παρὰ τοῦτον ἠρμήνευσε τὸ περιφερομένου διὰ τοῦ *manantis*, διότι μόνοι οἱ περὶ τὰ ἐλληνικὰ γράμματα ἀμβλεῖς ἀγνοοῦσιν, ὅτι ἡ ἐλληνικὴ μετοχὴ ἀκριβῶς καὶ κατὰ στάθμην ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν λατινικὴν *circumacti* ἢ *circumlati*.

¹⁾ «Φημὶ δὴ τὸν ἀνθρωπὸν εἶναι αἷμα καὶ φλέγμα καὶ χολὴν ξανθὴν τε καὶ μέλαιναν» (Ἱππ. Περὶ Φύσιος ἀνθρώπου).

²⁾ Τοῖς λόγοις τοῦ Πικυέρου προσθετέον δύο ἕτερα τοῦ Ἱπποκράτους χωρία, τὸ μὲν ἐκ τοῦ δ' βιβλίου περὶ Νούσων, τὸ δὲ ἐκ τοῦ περὶ Ἴονῆς, ἐνθα ἀντὶ μελαίνης χολῆς ἀντικαθίσταται τὸ ὕδωρ· α') «ἔχει δὲ καὶ ἡ γυνὴ καὶ ὁ ἀνὴρ τεσσαρας ἰδέας ὑγροῦ ἐν τῷ σώματι, ἀφ' ὧν νοῦσοι γίνονται· αὗται δὲ αἱ ἰδέαι εἰσὶ φλέγμα, αἷμα, χολή καὶ ὕδρωψ». Καὶ «εἰσὶ δὲ τέσσαρες ἰδέαι τοῦ ὑγροῦ, αἷμα, χολή, ὕδωρ καὶ φλέγμα». Ἐντεῦθεν ὀφθαλμῶν, ὅτι ὁ Ἱπποκράτης ἢ συνέχευε μέλαιναν χολὴν καὶ ὕδωρ ἢ ὑπέλαβεν αὐτὰ συνόνυμα.

«ταῦτα μὲν αὐτέω ἢ φύσις τοῦ σώματος καὶ διὰ ταῦτα ἀλγέει καὶ ὑγιαίνει· ὑγιαίνει μὲν οὖν μάλιστα, ὅκταν μετρίως ἔχη ταῦτα τῆς ἠπρὸς ἄλληλα χρήσιος καὶ δυνάμιος καὶ τοῦ πλήθους καὶ μάλιστα ἦν ἠμεμιγμένα ἢ· ἀλγέει δὲ, ὅκταν τι τουτέων ἔλασσον ἢ πλεῖον ἢ ἢ ἠχωρισθῆ ἐν τῷ σώματι καὶ μὴ κεκραμένον ἢ τοῖσι ξύμπασιν»¹⁾.

§ 20.

Καὶ ἀληθῶς, παρὰ πᾶσαν φροντίδα καὶ ἐπιμέλειαν, ἥπερ χρήται ἢ φύσις πρὸς διάσωσιν τῆς υγιείας, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ μὴ ἀφιστῆται τοῦ πόνου τουτέου συνεχῶς (§ 5, 6) οἶονεὶ τοῦ ἰδίου καθήκοντος ἐπιλανθανομένη, διὰ τούσδε τοὺς λόγους· 1) καὶ ἔνεκεν τῶν ὀρίων, δι' ὧν περιγράφονται αἱ δυνάμεις αὐτῆς, 2) καὶ διότι αὐτὸ τὸ σῶμα οὕτω πως διατελεῖ συνυφασμένον, ὥστε οὔτε ἐν τοῖς μέρεσιν αὐτοῦ καθ' ἕκαστα, οὔτε ἐπὶ τῶν σταδίων τῆς ζωῆς καθ' ἕκαστον ὑγιαίνει ἐξ ἴσου, 3) καὶ ἔνεκεν τῶν δυσαριθμητῶν ἐξωτερικῶν ἀντικειμένων, ὧν εἰς τὴν ἐπίδρασιν ἔκκειται ὁ ἄνθρωπος κατὰ τὰ ποικίλα τοῦ βίου καθήκοντα καὶ ὑφ' ὧν κινδυνεύει νὰ βλαβῆ.

§ 21.

Οὔτοι εἶναι οἱ ὄροι, οὓς οἱ Παθολόγοι διεσήμηναν τῷ ὀνόματι τῶν προδιαθετικῶν αἰτίων (§ 20, 2) καὶ τῶν προκαταρκτικῶν (§ 20, 3), ἕκαστέρας δὲ, τῶν ἀπωτέρω αἰτίων. Τὸ δὲ ἐγγύτατον αἶτιον τὰ φαινόμενα πείθουσιν ἡμᾶς ἵνα ἀναζητήσωμεν ἐν τῇ καταστάσει αὐτῆς τῆς φύσεως (§ 20, 1).

§ 22.

Τὸ ἐγγύτατον λοιπὸν αἶτιον, ἕμα τυχὸν τοῦ αἰτίου τοῦ ἀπωτέρου, ἰσχύει νὰ διαθῆσῃ τὸ σῶμα μέχρι οὗ διαφθείρη τὰ ρευστὰ ἢ τὰ στερεὰ αὐτοῦ μέρη, ἢ, ἔπερ ταυτέον, τὴν δύναμιν τὴν πεπτικὴν ἢ τὴν τρονικὴν ἢ συναμφοτέρας. Ἐντεῦθεν ἢ πρώτη καὶ πασιῶν σπουδαιοτάτη διαίρεσις τῶν νοσημάτων εἰς τὰ μεθ' ὕλης ἢτοι τὰ χυμικὰ καὶ εἰς τὰ ἄνευ ὕλης ἢτοι τὰ νευρικά. Τὰ δὲ ρευστὰ τοῦ σώματος μέρη τὰ οὕτως ἐξαλλασσόμενα, ὥστε νὰ ἦναι ἱκανὰ εἰς παραγωγὴν τοῦ νοσήματος, καλοῦνται ὕλικὰ τῶν νοσημάτων αἶτια.

¹⁾ Περὶ φύσιος ἀνθρώπου.

§ 23 α'.

Εἰς ταύτας δὲ τὰς ἐκτροπὰς ἦτοι ἐξαλλαγὰς ἔκκειται τὸ σῶμα μᾶλλον ἢ ἦττον κατὰ τὴν διαφορὰν τοῦ φύλου, τῆς ἡλικίας τῆς κράσεως, τῆς χώρας καὶ τῆς ὥρας τοῦ ἐνιαυτοῦ. Οὕτω δὴ ἡ μὲν φλεγματώδης ἐκτροπὴ ἀκμάζει μᾶλλον παρὰ ταῖς γυναῖξι, τοῖς νηπίοις, τοῖς φλεγματικοῖς, ἐν χώραις ψυχραῖς καὶ ἐνύγροις καὶ κατὰ τὴν ὥραν τὴν χειμερινήν· ἡ αἱματώδης προσβάλλει τοὺς νέους καὶ δὴ τοὺς εὐρωστοτέρους καὶ πληθωρικοὺς, ἐν χώραις βορείοις κατὰ τὴν ὥραν τὴν ἐαρινήν· ἡ χολώδης τοὺς ἄνδρας τοὺς ἐν ἡλικίᾳ καθεστηκυῖα, μάλιστα δὲ τοὺς χολερικοὺς, ἐν χώραις θερμαῖς κατὰ τὴν ὥραν τὴν θερινήν καὶ τὴν ὁπωρινήν¹⁾, ἢ, ὅπερ ταῦτόν, ἡ μὲν πρώτη περιθάλπεται ὑπὸ τοῦ ἀέρος τοῦ ψυχροῦ καὶ ξηροῦ, ἡ δὲ τρίτη ὑπὸ τοῦ θερμοῦ εἴτε ξηροῦ εἴτε ἐνύγρου²⁾.

§ 23 β'.

Ἄλλ' ὁμῶς οὔτε τοῦ ἐνιαυτοῦ αἱ ὥραι, οὔτε οἱ ἄλλοι ὄροι ἦτοι τὰ αἷτια συμπλέκονται πρὸς μίαν ἐκάστην τῶν χυμῶν ἐκτροπὴν ἦτοι ἐξαλλαγὴν οὕτως, ὥστε νὰ μὴ παρέχωσιν αὐθις καὶ αὐθις λαβὴν ταῖς ὑπεναντίας· καὶ ἀληθῶς πολλαπλῆ παρατήρησις ἐβεβαίωσεν, ὅτι νοσήματα ἢ διαθέσεις διάφοροι ἤκμασαν μιᾶ καὶ τῇ αὐτῇ τοῦ ἐνιαυτοῦ ὥρᾳ, καὶ τὸ ἀνάπαλιν τὰ αὐτὰ νοσήματα ἤκμασαν κατὰ διάφορον τοῦ ἐνιαυτοῦ ὥραν³⁾ καὶ δὴ καὶ πέρα διαιτίας· οὐδὲ ἐλλείπουσιν ἄνθρωποι προσβαλλόμενοι ὑπὸ τῶν αὐτῶν νοσημάτων διὰ πασῶν τῶν τοῦ ἐνιαυτοῦ ὥρῶν καὶ δὴ καὶ διὰ πάντων τῶν τοῦ βίου σταδίων.

¹⁾ Ἐν τῇ περὶ Φύσιος Ἀνθρώπου καθώρισεν ὁ Ἱπποκράτης τὴν μέλαιναν χολὴν τῇ φθινοπωρινῇ ὥρᾳ γράψας «ἡ δὲ μέλαινα χολὴ τοῦ φθινοπώρου πλείστη τε καὶ ἰσχυροτάτη ἐστίν»· ἐν τῇ αὐτῇ ὁμῶς βίβλῳ ἐδογματίσεν, ὅτι ἡ χολὴ κατέχει τοῦ ἀνθρώπου τὸ σῶμα διὰ τοῦ θερούς καὶ τοῦ φθινοπώρου· «τοῦ δὲ θερούς τό τε αἷμα ἰσχύει ἔτι καὶ ἡ χολὴ αἰρέται ἐν τῷ σώματι καὶ παρατείνει ἐς τὸ φθινόπωρον». Ἐκ τῆς τῶν χωρίων διαφορᾶς πρόδηλον, ὅτι ὁ θεῖος γέρων δὲν εἶχεν ἀποχρῶσαν πεποίθησιν περὶ τῆς ὑπάρξεως τῆς μελαίνης χολῆς, ἢ τοῦλάχιστον ὑπέλαβεν αὐτὴν ἐντονωτέραν ἑτεροίωσιν ἢ τῆς χολῆς, ἣν ὑποδέχεται, ἢ τοῦ φλέγματος, οὗ προηγείται.

²⁾ Πρβλ. Ἄφορ. Ἱππ. Βιβλ. Γ', ἐνθα ὁ λόγος περὶ νοσημάτων τῶν ἡλικιωῶν, περὶ ὥρῶν τοῦ ἐνιαυτοῦ καὶ τῶν διαφορῶν τοῦ ἀέρος κράσεων.

³⁾ Ὅπερ οὐδὲ τὸν Ἱπποκράτην ἔλαθεν, Ἄφορ. 19. 3.

§ 24.

Ἡ Φύσις λοιπὸν, οἷονεὶ ἑαυτὴν ἀναλαμβάνουσα καὶ σωφρονιζομένη, διὰ τῶν αὐτῶν ἐκείνων, ὧν εὐπορεῖ δυνάμεων, πειρᾶται ἕκαστον μὲν ἐξηλλαγμένον χυμὸν (§ 22) νὰ συνεψῆσῃ αὔθις ἦτοι ἐξομοίωσῃ τῇ ὑγιεστέρᾳ τοῦ σώματος μερίδι, ἢ, ἀντιτείνοντα πρὸς τὴν ἔψησιν, νὰ ἀποκρίνη ἐκ τῶν ἄλλων καὶ ἐξώσῃ τοῦ σώματος, ἐλλείποντος δὲ χυμοῦ νοσώδους, νὰ συνδιατάξῃ τὰς τεταραγμένας κινήσεις καὶ ἀνασώσῃ τὴν ἀπολομένην ὑγίειαν· ἐντεῦθεν τῶν νοσημάτων αἱ κρίσεις¹⁾, αἱ πέρα τοῦ προσήκοντος ὑπὸ τινῶν μὲν ἐπαινεθεῖσαι, ὑφ' ἑτέρων δὲ ψευθεῖσαι.

§ 25.

Ἐκ τῶν ἄρτι εἰρημένων (§ 24) καταφανῆς γίνεται ἡ φυσικὴ καὶ γνησίᾳ τοῦ νοσήματος ἔννοια· «νόσημα δηλονότι εἶναι αἰσθητὴ²⁾ βλάβη λειτουργίας τινὸς ἐν τῷ σώματι, ἣν διατείνεται καὶ σπουδάζει ἡ Φύσις ἵνα καταπολεμήσῃ»³⁾.

§ 26.

Ἀλλὰ φεῦ τῆς ἀτυχίας ἡμῶν! Τῆς Φύσεως αἱ ἐπιβολαὶ ἦτοι προσπάθειαι οὐχὶ πανταχοῦ ἀποβαίνουσι κατ' εὐχὴν, διότι τὰς ἑαυτῆς δυνάμεις ἐντείνει οὐχὶ πάντοτε κατὰ λόγον τοῦ κακοῦ, ἀλλ' ὅτε μὲν ἔλαττον, ὅτε δὲ πλεόν τοῦ μέτρου, ὅτε δὲ πάλιν ἐλλείπει αὐταῖς το-

1) Τῆς κρίσεως τὸ ὄνομα λαμβάνω ἐν τῇ εὐρυτέρᾳ ἔννοια, συμπεριλαμβανούση καὶ τὰς λύσεις.

2) Ἦτοι ὑποπίπτουσα εἰς τὴν αἴσθησιν τοῦ νοσοῦντος ἢ τῶν παρατηρούντων· οὕτω δὲ τὸ νόσημα, κατὰ τὸν συνήθη τοῦ λέγειν τρόπον, διακρίνεται τῶν βλαβῶν, ὧν μόνος αὐτὸς ὁ βεβλαμμένος ἀντιλαμβάνεται. Ἐὰν δὲ καὶ αὐτὰς τὰς βλάβας θελήσῃ τις νὰ καλέσῃ νοσήματα μᾶλλον παρὰ σπέρματα νοσημάτων ἢ αἷτια προδιαθετικὰ, λαμβάνων ἐν εὐρυτέρᾳ ἔννοια τὸ τοῦ νοσήματος ὄνομα, τὸ κατ' ἐμὲ οὐ κωλύω, τοσοῦτω μᾶλλον, ὅσω τοῖν παλαιῶν ἢ ἀειπάθεια *perpetuus status morbosus* φαίνεται τῇ Φύσει ἀρμοδιωτέρα παρὰ τὴν τελειοτάτην ὑγίειαν, ἣτις βεβαίως ὑπὸ ταύτην τοῦλάχιστον τὴν ἔννοιαν ἐν οὐδενὶ σώματι ἀληθῶς ὑπάρχει, διότι καθ' Ἱπποκράτην ὅλος ἄνθρωπος ἐκ γενετῆς νοῦσος ἐστίν.

3) Διὸ ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν νοσημάτων εἰκότως ἀποκλειόμεν τὰς δυσμορφίας τοῦ σώματος, λ. χ. τὴν τυφλότητα καὶ πάντα τὰ παθήματα, πρὸς ἃ εἰθισμένη ἡ φύσις οὐκέτι διαπαλαίει, ἢ ἄτινα ἐν τεταγμένοις ἐξερεθίζει χρόνοις, πειρωμένη διὰ τούτων νὰ ἀποτρέψῃ ἕτερα νοσήματα.

σοῦτον, ὥστε, ὑπὸ τοῦ κακοῦ καταδαμαζομένη, ἐγκαταλείπει πολλάκις τὸ ἴδιον σῶμα.

§ 27.

Ὅπου δὲ τῆς Φύσεως αἱ δυνάμεις τυγχάνουσιν οὕτω παρεσκευασμένοι, ὥστε ἰσχύουσι καὶ τὸ κακὸν νὰ καταπολεμήσωσι καὶ τὴν ἀπολομένην ὑγίειαν νὰ ἀνασώσωσιν, ἐκεῖ δὴπου τοὺς νόμους ἐκείνους, οἷς ἡ Φύσις ἀκμάζουσα ὑπέκειτο, ¹⁾ δὲν διαστρέφει ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε νὰ μὴ παρέχη διηνεκῶς ἐνδείγματα ἑαυτῆς μετριαζούσης, ἐπιμελομένης καὶ ὑπουργούσης τῷ σώματι· τούτων δὲ τεκμήρια παρὰ τὰς κρίσεις (§ 24) ἔστωσαν οἱ καιροί, οἱ τύποι, αἱ περίοδοι, ἢ τῶν φαινομένων ἐν τοῖς νοσήμασι τάξεις, ἢ σύμφωνος τῇ ἡλικίᾳ, τῷ φύλῳ καὶ ἐνὶ ἐκάστῳ καιρῷ τοῦ νοσήματος ²⁾.

§ 28.

Ἐνδείγματα τῆς πρὸς τὸ κακὸν διαπαλαιούσης Φύσεως καλοῦνται κοινῶς σημεῖα ἢτοι συμπτώματα τῶν νοσημάτων, καὶ εἶναι ἐξ ἀνάγκης διττά· τουτέστιν ἄλλα μὲν ἐμφαίνουσι τὰ τῆς Φύσεως μηχανήματα, ἄλλα δὲ αὐτὴν τὴν βλάβην ἢτοι ἐξαλλαγήν. Τῶν συμπτωμάτων ἢ διαίρεσις αὕτη εἶναι πασῶν σπουδαιοτάτη ἐν τῇ πράξει.

§ 29.

Ἐπειδὴ δὲ τὸ νόσημα εἶναι ὄν οὐχὶ μόνιμον, ἀλλὰ διαδοχικόν ³⁾, τούτου ἕνεκα καὶ ἐξ ἑκατέρας τάξεως τῶν συμπτωμάτων ἄλλα

¹⁾ Ἐνταῦθα ἀνακτέον τὰς πρώτας τοῦ ἐμβρύου κινήσεις ἐν τῇ γαστρὶ τρίτῳ ἢ τετάρτῳ μηνὶ τῆς φορήσεως, τὴν πρώτην τοῦ βρέφους ὀδοντίασιν ἐβδόμῳ ἀπὸ τῆς γεννήσεως μηνὶ, τῆς ἐφηβίας καὶ ἄλλων ἡλικιῶν φαινόμενα ἑκατέρῳ φύλῳ ἰδιάζοντα, λ. χ. τὰ ἐμμήνια καὶ τὰς τούτων διακοπὰς ἐν ταῖς γυναίξιν καὶ ἄλλα μυρία χρόνοις τεταγμένοι συμβαίνοντα.

²⁾ Οὕτως αἱ ἐκκενώσεις ἐν τοῖς νοσήμασιν ἄρχονται ἀπὸ τῶν ἀνωτέρων καὶ χωροῦσιν ἡρέμα εἰς τὰ κατώτερα οὕτως, ὥστε, κατὰ τὴν παρατήρησιν Βηγλέρου καὶ Ροιδηρέρου, τῶν πρώτων ὀδῶν αἱ ἀπολλύμεναι δυνάμεις μέλλουσι νὰ ἀνακαινισθῶσι πρῶτον ἐν τῷ στομάχῳ, εἶτα ἐν τοῖς λεπτοῖς σπλάγγχνοις καὶ τελευταῖον ἐν τοῖς παχέσιν. Οὕτω συμβαίνουσι παρὰ ταῖς γυναίξιν αἱ κρίσεις διὰ τὰ ἐμμήνια, παρὰ τοῖς νεανίαις διὰ τὴν αἱμορραγίαν τῆς ρινὸς, παρὰ τοῖς προβεβηκόσιν διὰ τὰς αἱμορροΐδας κ.λ.

³⁾ Ὅν διαρκὲς ἢτοι μόνιμον καλεῖται οὗ τινος οἱ οὐσιώδεις ὄροι εἶναι ὁμόχρονοι, διαδοχικὸν δὲ, οὗ τινος διαδοχικοί. (Οὐολφίου Φιλοσοφ.)

μὲν ἀνήκουσιν εἰς ἓνα ἕκαστον τοῦ νοσήματος καιρὸν, ἀλλὰ δὲ παρακολουθοῦσι τῷ νοσήματι διὰ πάντων σχεδὸν αὐτοῦ τῶν σταδίων. Καὶ ἐκεῖνα μὲν προσαγορεύονται ἐπικαίρια, ταῦτα δὲ συνεχῆ. Ἴδου ἑτέρα τῶν συμπτωμάτων διαίρεσις. Ἐκάτερα πρὸς τούτοις δυνατόν γὰ κληθῶσι καὶ οὐσιώδη, ὡς ἀποτελοῦντα τὴν φύσιν τοῦ νοσήματος, καὶ δέον ἐπιμελῶς γὰ διαστέλλωνται τῶν μὴ οὐσιωδῶν ¹⁾).

§ 30.

Οὐδεὶς νομίζω ἀρνεῖται, ὅτι τὰ διαγνωστικὰ τῶν νοσημάτων σημεῖα δέον γὰ λαμβάνωνται ἐκ τῶν συμπτωμάτων τῶν οὐσιωδῶν καὶ δὴ ἐν τοιαύτῃ πληθύνει, ὥστε γὰ ὑπάρχει δυνατόν γὰ διαστέλληται τὸ νόσημα παντὸς ἄλλου ἐν παντὶ καιρῷ. Ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ σῶμα πέφυκε τοιοῦτον, ὥστε διαφόρων μὲν αὐτοῦ μερῶν αἱ βλάβαι προφαίνουσιν ἐνίοτε τὰ αὐτὰ συμπτώματα, τὸ ἀνάπαλιν δὲ, τῶν αὐτῶν μερῶν αἱ βλάβαι συμπτώματα διάφορα (ὅπερ δὴ προέρχεται ἅμα μὲν ἐκ τηλικαύτης τῶν μερῶν συμφωνίας, ὥστε οὐδεμία φαίνεται σώματος ἀρχὴ καθ' Ἴπποκράτην, ²⁾ ἅμα δὲ ἐξ ἄλλης ἐν ἄλλοις ἀνθρώποις καταστάσεως τῆς φύσεως ἢτοι ἰδιοσυγκρασίας), πρόδηλον ἐντεῦθεν ὅποσον δυσχερὴς ἢ τῶν νοσημάτων διάγνωσις καὶ πόσον φρονιμώτερον ποιῶσιν οἱ τὰς ἱστορίας καὶ περιγραφὰς τῶν νοσημάτων προτιμῶντες τῶν ὀρισμῶν.

§ 31.

Τὰ μὲν προγνωστικὰ χαλεπῶς καὶ μόλις συντελοῦσιν εἰς ἀποκάλυψιν τῆς τοῦ νοσήματος φύσεως, μάλιστα ἐὰν ἦναι ἀπαίσια, ἅτε δὴ οὕτω συγκεχυμένως προερχόμενα ἐκ φύσεως τότε κακῶς ἐχούσης καὶ τεταραγμένης, ὥστε μάτην ζητεῖται ἢ ἐντεῦθεν διάγνωσις. Οὐχὶ βεβαιότερα καθίστανται αἱ ἐκ τῶν αὐτῶν συμπτωμάτων λαμβανόμεναι προρήσεις εἴτε θανάτου, εἴτε ὑγείας. Καὶ ὄντως, πολλαπλῆ παρατήρησις

¹⁾ Ὑπὸ τὸ ὄνομα τῶν μὴ οὐσιωδῶν νοῶ καὶ τὰ τυχαῖα· λ. χ. ὁ ἐκ χολώδους συρροῆς προκύπτων ἔμετος, ἐὰν διὰ τῆς σφοδρότητος αὐτοῦ ρῆξι τι ἀγγεῖον τοῦ ἐγκεφάλου· τὰ εἰς τὴν ρῆξιν ἐπερχόμενα συμπτώματα εἶναι τυχαῖα συμπτώματα τῆς χολώδους νόσου.

²⁾ Ἐμοὶ δοκεῖ ἀρχὴ μὲν οὖν οὐδὲ μία εἶναι τοῦ σώματος, ἀλλὰ πάντα ὁμοίως ἀρχὴ καὶ πάντα τελευτή· κύκλου γὰρ γραφέντος ἀρχὴ οὐχ εὐρέθη καὶ τῶν νοσημάτων ἐπὶ παντὸς ὁμοίως τοῦ σώματος.

πείθει νὰ κρίνωμεν περὶ τῶν προγνωστικῶν, κατ' ἐξοχὴν δὲ ἐκείνων, ἃ ἢ ἔψις παρέχεται, οὐχὶ ἄλλως ἢ περὶ τῶν σημείων τῶν φυσιογνωμονικῶν· διότι ἄλλοι μὲν μετὰ προγνωστικῶν ἀπαισιῶν διέφυγον τὸν ἔσχατον τῶν κινδύνων, ἄλλοι δὲ τοῦναντίον ἐτελεύτησαν παρὰ πάντα τὰ αἴσια σημεία, καθ' ὃν τρόπον οὐδὲ ἄνθρωποι ἐλλείπουσι χρηστοὶ μὲν ὄντες, καίπερ δύσμορφοι τῇ ἔψι, ἀνοσιώτατοι δὲ, καίπερ χρηστότητος πρόσχημα ἐν τῷ φανερωῦ ἔχοντες.

§ 32.

Ὁ μέλλων νὰ συντάξῃ ὀρθῶς τὴν τῶν νόσων θεραπείαν δεῖον νὰ ἀκριβώσῃ τὸ ὑλικὸν τούτων αἷτιον (§ 22), διὰ δὲ τοῦτο τὰ καταμηνύοντα αὐτὸ σημεία, σύναμα δὲ καὶ τὰ τῆς Φύσεως μηχανήματα (§ 28), ἐν τοῖς πρώτοις δὲ ἐκείνα, δι' ὧν ἡ Φύσις προσάγει τὰς νόσους εἰς τὴν κρίσιν (§ 24).

§ 33.

Νόσοι, τὸ αὐτὸ ἔχουσαι ὑλικὸν αἷτιον, εἶναι αἰ αὐταί, οἷαδὴ ποτε καὶ ἂν ὑποτεθῶσι τὰ ἄλλα τούτων αἷτια, εἴτε ἀπώτερα (§ 21), εἴτε μορφωτικὰ ἢτοι τυπικὰ¹⁾· ἀπαιτοῦσι δὲ τὴν αὐτὴν τῆς θεραπείας μέθοδον.

§ 34.

Ἄλλ' ἵνα ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν Φύσιν, ἐκ τῶν πολλῶν ταύτης μηχανημάτων σημειώσεως ἄξιον μάλιστα φαίνεται ὁ Πυρετὸς, διότι, ὡς παρετήρησεν ὁ Συνδεχάμιος, πλεονάκις διὰ τοῦ πυρετοῦ ἡ Φύσις χωρίζει τὰ μέρη τὰ ἀκάθαρτα ἀπὸ τῶν καθαρῶν. Τὸν πυρετὸν λοιπὸν προτίθεμαι νὰ ἐξετάσω πρῶτον μὲν καθόλου, εἶτα δὲ οἶονεὶ προῖον τῆς τεταραγμένης τονικῆς, καὶ τελευταῖον οἶονεὶ προῖον τῆς βεβλαμμένης πεπτικῆς δυνάμεως. Καὶ ἔργῳ μὲν ἐπιχειρῶ χαλεπῷ δῆπου καὶ λαβυρίνθου πολυπλοκωτέρῳ, διδάσκαλοι εὐμουσότατοι· ἔχω δὲ δι' ἐλπίδος, ὅτι θὰ εὕρω τὴν διέξοδον, καθάπερ διὰ μίτου ἀριαδνείου, διὰ τῆς βοήθειας τῶν ὑπαναγνωσμάτων τοῦ σοφωτάτου προκαθηγητοῦ καὶ ὑμῶν ἀπάντων τῶν πολυμαθεστάτων ἀνδρῶν.

¹⁾ Μορφωτικὸν αἷτιον καλεῖται τὸ δι' ὃ πρᾶγμα τι εἶναι τοιοῦτον· λ. χ. τῆς φλογιστικῆς πλευρίτιδος αἷτιον μὲν ὑλικὸν νομίζεται ἢ τοῦ αἵματος φλογιστικὴ ἑτεροίωσις, μορφωτικὸν δὲ αὐτὴ ἢ πλευρά.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΝ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΙΤΣΙΟΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΝ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΝ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΙΤΣΙΟΣ